

ГО «ГРУЗИНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ ЕКСПЕРТНИЙ ЦЕНТР»

**СУЧАСНІ ЗАГРОЗИ
ГЛОБАЛЬНІЙ ТА РЕГІОНАЛЬНІЙ
БЕЗПЕЦІ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Одеса, 29 жовтня 2023 року)

DOI: 10.46340/GUEC2023-10

Одеса
Фенікс
2023

Редакційна колегія:

Гардапхадзе Тамара – доктор юридичних наук, професор, ректор Нового закладу вищої освіти «Newuni» (м. Тбілісі, Грузія);

Донов Олексій – голова Департаменту експертно-аналітичної діяльності щодо взаємовідносин Грузії та України ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна);

Полухіна Аліна (укладач) – кандидат політичних наук, засновниця ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна);

Польовий Микола – доктор політичних наук, професор, Університет імені Коминського (м. Братислава, Словачія); засновник ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна);

Хаджинов Ілля – доктор економічних наук, професор, ректор Донецького національного університету імені Василя Стуса (м. Вінниця, Україна);

Хевцуріані Аміран – кандидат наук з міжнародних відносин, засновник ГО «Грузинсько-український експертний центр» (м. Одеса, Україна); професор академічної кафедри політики та міжнародних відносин Грузинського технічного університету (м. Тбілісі, Грузія);

Цокур Євген – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології Запорізького національного університету (м. Запоріжжя, Україна).

Сучасні загрози глобальній та регіональній безпеці : матер. С 89 Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. (м. Одеса, 29 жовтня 2023 р.) [Електронне видання] / уклад. А. Полухіна ; ГО «ГУЕЦ». – Одеса : Фенікс, 2023. – 389 с. – Укр., англ., груз. мовами.

ISBN 978-617-8395-01-8

Збірник матеріалів містить матеріали доповідей, поданих на Міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Сучасні загрози глобальній та регіональній безпеці», що відбулася 29 жовтня 2023 року. Подані матеріали були розглянуті під час роботи дев'яти секцій: теоретичні та прикладні аспекти міжнародного співробітництва у сфері безпеки; криза сучасної системи міжнародної безпеки; регіональна безпека в нових геополітичних концепціях; основні стратегічні напрямки кібербезпеки; кіберзахист і національна безпека: український досвід; цифрова дипломатія в умовах трансформації системи міжнародної безпеки; фейки та дідфейки як інструменти негативного впливу на національну безпеку; фактчекінг як інструмент протидії в гібридній війні; державне управління та національна безпека.

Збірник адресовано науковим, науково-педагогічним працівникам, здобувачам закладів вищої освіти, громадським організаціям, журналістам, незалежним експертам і всім, хто цікавиться проблемами зароз глобальній та регіональній безпеці.

УДК 327.7:355.02

© ГО «Грузинсько-український експертний центр», 2023

© Колектив авторів, 2023

ISBN 978-617-8395-01-8

З М І С Т

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ

Чальцева О. М. Новий світопорядок в умовах конфліктного середовища	9
Daviti Khupenia, Omari Lortkipanidze Rethinking the concept of power in contemporary political and international relations.....	13
ლილი ხარჩილავა ამერიკის შეერთებული შტატებისა და ისრაელის სამხედრო-პოლიტიკური თანამშრომლობა	16
Клименко К. В., Ухналь Н. М. Новітні виміри міжнародної безпеки.....	22
Нечипоренко Т. М. Теоретичні та прикладні аспекти міжнародного співробітництва у сфері безпеки.....	28
Чупіс А. Д. «Гібридний мир»: загроза чи панацея?.....	34
სალომე გოგიშვილი კოოპერატიული უსაფრთხოების თეორიული და პრაქტიკული ასპექტები თანამედროვე საერთაშორისო ურთიერთობებში	40
Іваницька О. П., Чальцева О. М. Особливості безпекової політики іспанії у ХХ – ХХІ сторіччях	47
Міщенко І. В. До питання відповідальності за міжнародними договорами про взаємний захист секретної інформації (на прикладі угоди з США)	53
Орленко В. В. Державний контроль як складова міжнародного співробітництва у сфері безпеки.....	57
Рашевська К. Є. Ре-глобалізація як середовище заохочення та розвитку системи прав людини.....	60
Дем'янюк О. Б. М Міжнародне співробітництво з питань енергетичної безпеки.....	65
Фоменко Д. І. Трансформація системи міжнародного співробітництва в умовах російсько-української війни.....	69

Мосієнко О. В., Якобчук В. П. Бренд України у світовому просторі.....	74
გიორგი კლიმაშვილი საერთაშორისო ურთიერთობათა სუბიექტის მნიშვნელობა	78
Козка А. В., Білик А.С. Космічні аномалії як об'єкт наукових досліджень: неоромантика та міжнародний фактор безпеки	81

КРИЗА СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Бадер А. В. Російсько-українська війна крізь призму логіки функціонування капіталістичної світ-економіки.....	85
Цокур Є. Г., Чайка І. Ю. Безпекові стратегії в умовах сучасних викликів: новий погляд на симулякр безпеки	90
Юлдашев О. Х. Концепція усунення загроз глобальній та регіональній безпеці.....	94
Волторніст О. С. Розмивання традиційних парадигм безпеки: виклики сучасній системі міжнародної безпеки.....	103
Литвин Ю. В., Лакіза В. В. Вплив економічних криз на міжнародну безпеку: шляхи їх подолання.....	107
Швець К. А. Безпека України в міжнародному контексті сучасності	111
Фурсай О. В. «Вакцинодемія» як елемент світового гібридного протистояння демократії та автократії.....	115
Прищеп Р. П. REALPOLITIK як практика економічного тиску.....	121

РЕГІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА В НОВИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ

Бусленко В. В. Україна в безпековій політиці Республіки Польща ...	125
Стець А. М. Безпека Польщі та України.....	131
Тодоров І. Я., Тодорова Н. Ю. Стійкість та опорність України в контексті євроатлантичної інтеграції	136
ქეთი ჯიჯეიშვილი საქართველო ევროპული ინტეგრაციის გზაზე ..	147

გიორგი ჩხიკვიშვილი საქართველოს ევროპული არჩევანი: ისტორიულ -პოლიტიკური ექსკურსი	141
Gvantsa Abesadze Alignment of Georgia's foreign policy with the European union's foreign and security policy on the path of integration.....	151
Вовченко О. В. Контроль за иноземними субсидіями як фактор регіональної економічної безпеки Європейського Союзу	155
Мацишина І. В. До поняття моралі політичного реалізму в умовах війни.....	159
Райков А. Е. Війна в Нагірному Карабаху як чинник геополітичних змін у регіоні Південного Кавказу	164
Ціватий В. Г. Концепт «кризова дипломатія» і регіональна безпека в умовах трансформації системи міжнародних відносин XXI століття: геополітичний, інформаційно-комунікаційний та інституціональний дискурси	169

ОСНОВНІ СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ КІБЕРБЕЗПЕКИ

Завгородня Ю. В. Політична кіберкультура як елемент кіберстабільності.....	174
Климчук Д. О. Кібербезпека процесу проведення виборів	179
Кучмій О. П. Кібербезпека як складова стратегії протидії гібридним викликам і загрозам ЄС	182
Кузьмич В. М. Основні стратегічні напрямки кібербезпеки.....	187
Сімакова С. І. Актуальні питання кібербезпеки в українському суспільстві	191
Суський Г. В. Кібербезпека у проблемному полі гібридної війни.....	195
Гуменюк Н. І., Ангельська В. Ю., Матвійчук М. В., Поляруш В. В. Безпілотні літальні апарати: виклики та перспективи сьогодення... 200	
Крошка Н. В. Діагностування інтернет-залежності у воєнний час в контексті кібербезпеки	205
Кондратенко А. О. Важливість забезпечення безпеки в логістиці	209

КІБЕРЗАХИСТ ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Гринік А. В., Ярошевська Т. В. Проблемні питання забезпечення кібербезпеки України	213
Дубель М. В. Цифрові віруси як сучасна загроза національній безпеці.....	218
Горошко О. Л. Перспективи навчання кібербезпеки в освітніх інституціях.....	222
Обіход Т. В., Біленчук П. Д. Кібербезпека України: досягнення і перспективи її забезпечення	227
Галюга К. М., Орел О. В. Як захистити свої особисті дані від кібератак	232
Кондратьєва К. А. Місцева електронна демократія України в умовах воєнного стану: питання ефективності.....	237
Харинович М.-М. С. Протидія загрозам національній безпеці в інформаційному просторі: досвід України.....	241
Снитко В. В. Кіберзахист та національна безпека: український досвід.....	244
Літинська В. А. Актуальність кібербезпеки у маркетинговій аналітиці.....	247

ЦИФРОВА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ

Хорішко Л. С. Особливості співпраці України та НАТО у сфері кібербезпеки.....	251
Калашлінська М. В. Роль цифрових технологій у підтримці медіації та переговорів в сучасних політичних процесах	255
Сокоринський В. О. Цифровий тоталітаризм як загроза сучасній цифровій дипломатії	258
Рогозіна А. В. Цифрова дипломатія: інформаційний фронт України в умовах війни з росією	262

ФЕЙКИ ТА ДІПФЕЙКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ

Вовк С. О. Технологічні аспекти створення дівфейків та їх наслідки для національної безпеки.....	266
Федорова А. І. Фейки російської пропаганди щодо історії України та способи протистояння їм.....	270
Шеломовська О. М. Фейк-нюз в соціальних мережах: соціологічний аналіз.....	274
Медведська В. Ю. Дівфейки як загроза розвитку та ефективного функціонування деліберативної демократії в Україні.....	279
Лисичкіна І. О., Лисичкіна О. О. Фейкові новини в сучасному медійному просторі.....	283
Орел О. В. Фейк як інструмент побудови наративу.....	288
Новік А. К. Російські фейки як фактор ризику національної безпеки України.....	294

ФАКТЧЕКІНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ В ГІБРИДНІЙ ВІЙНІ

Суська О. О. «Образ суспільства» та його трансформації в умовах гібридної війни.....	298
Олексунь Н. О., Седляківська К. Г. Загрози та механізми протидії російській пропаганді в умовах війни.....	304
Сушко В. А. Національна та етнічна ідентичність українців в умовах війни (на прикладі Харківщини).....	308

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Примуш М. В. Реформи в обмін на зброю.....	312
Сарибаєва Г. М. Митна безпека в системі національної безпеки України: термінологічний дискурс.....	315
Абакіна-Пілявська Л. М. До питання динаміки кримінального закону в умовах воєнного стану.....	320

Гученко К. В. Значення особливості структури особистості суб'єкта злочину дезертирство для національної безпеки	323
Бобось О. Л. Вплив глобальних криз на захист прав споживачів та можливості публічного управління в Україні	329
Ніколаєв К. Д. Екологічні виміри гібридної війни: вплив сучасних загроз на національну та регіональну безпеку.....	331
Мерзлюк Л. В. Публічно-громадське партнерство та міжнародна співпраця в управлінні регіональною безпекою в умовах сучасних загроз.....	334
Шевченко Р. П. Загрози глобальної та регіональної безпеки та їх вплив на ветеранів війни і членів їх родини	337
Конопля А. І., Лисиця В. В. Цифрова гігієна як засіб формування навичок безпечної роботи в мережі інтернет у дітей дошкільного віку	339
Гуральський Н. Р. Пропозиції державного регулювання засобів масової інформації	343
Ліщук А. О. Публічне управління навчальними закладами на регіональному рівні	347

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Миросердна І. М. Основні загрози інформаційній безпеці як елементу забезпечення національної безпеки	350
Варнавська І. В. Емоційне вигорання як психологічний феномен ...	355
Бондаренко С. Ю., Вітомський Ю. Л. Психологічні чинники формування національної безпеки держави	359
Лихотоп І. В. Схильність курсантів до навчювання.....	364
Бутко О. М., Загоровська М. В., Савченко Л. Л. Інформаційна безпека під час війни.....	369
Куля І. Ф., Беженар К. Д. Інформаційна безпека підприємства	374
Куля І. Ф., Пирлог О. С. Кібергігієна у інформаційному просторі в умовах воєнного стану	381
Куля І. Ф., Спиридонова В. В. Безпека підприємства як основний вид діяльності менеджера підприємства	385

Горошко Олександр Леонідович
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя,
м. Ніжин, Україна
ORCID: 0009-0003-6518-4832

ПЕРСПЕКТИВИ НАВЧАННЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В ОСВІТНІХ ІНСТИТУЦІЯХ

У сучасному світі, цифрові та інтерактивні технології впливають практично на всі аспекти нашого життя. Мабуть не має такої галузі, де цифрові технології не відіграють роль. Зі зростаючою кількістю кіберзлочинів, навчання кібербезпеці стає надзвичайно важливим завданням для освітніх закладів. Ця проблема неодноразово згадується в різних контекстах та є ключовою для забезпечення безпеки в цифровому світі.

В основні поняття кібербезпеки або cyber security лежить здатність запобігати кібератакам через активні заходи для передбачення можливих кіберзагроз з боку зловмисників та протидія їх вторгненням. Всі стратегії та тактики кіберзахисту спрямовані на одну загальну мету – запобігати подібним загрозам, виявити їх та реагувати на них (Що таке кібербезпека).

Кібербезпека, визначена як заходи та стратегії для захисту інформації, комп'ютерних систем та мереж від кібератак. Вона охоплює велику кількість аспектів, включаючи захист даних, мереж, програмного забезпечення, інфраструктури та протидії кіберзлочинності. Враховуючи безперервне зростання обсягу загальної інформації, інформаційна безпека стає край важливою.

Навчання з кібербезпеки, що пропонуються в освітніх інститутах, відіграють важливу роль у розвитку необхідних компетентностей громадян та фахівців у галузі кібербезпеки. Воно допомагає розуміти потенційні загрози, розрізнити їх та приймати відповідні заходи для їх запобігання. Знання та навички, набуті під час навчання, створюють базу для безпеки суспільства в цілому.

Сучасні освітні заклади, спеціалізовані у навчанні кібербезпеки, пропонують різноманітні навчальні програми в цій

галузі. Важливо відзначити, що для успішної підготовки фахівців у цій сфері важлива матеріально-технічна база, яка відіграє досить важливу роль. Деякі інституції надають комплексні курси, з фокусом на практичному досвіді та лабораторних роботах, тоді як інші можуть обмежуватися базовим теоретичним навчанням.

Безсумнівно, навчання кібербезпеці важливо, проте існують обмеження, які суттєво впливають на його ефективність та поширення. Одна із основних проблем полягає в недостатньому фінансуванні. Розвиток та підтримка програм навчання вимагають значних інвестицій, які не завжди доступні в сучасних умовах. Для успішної реалізації навчальних програм з необхідна належна матеріально-технічна база. Студенти потребують доступу до сучасних комп'ютерних систем, спеціалізованого програмного забезпечення та лабораторних засобів для вдосконалення своїх навичок у практичних завданнях. Також заклади освіти можуть стикатися з проблемами, пов'язаними з відсутністю кваліфікованих викладачів, оскільки – це динамічна галузь, і викладачі повинні мати актуальні знання та досвід у цій сфері, щоб ефективно передавати їх студентам. Доступ до сучасних технічних ресурсів також є ключовим обмеженням. Без доступу до яких, студенти можуть бути обмежені в можливостях набувати практичний досвід та навички, які є важливими в галузі кібербезпеки.

Для подолання цих обмежень, освітні заклади повинні активно співпрацювати з індустрією, залучати фінансову підтримку та розробляти стратегії для забезпечення належної матеріально-технічної бази та викладачів з відповідними знаннями та досвідом.

Переваги навчання кібербезпеки в освітніх інституціях сприяє підвищенню рівня кіберграмотності серед студентів та учнів. Вони набувають знань та навичок, які допомагають розпізнавати потенційні загрози та застосовувати заходи для їх запобігання. Це важливо для особистої безпеки і безпеки їхніх даних в цифровому середовищі. Крім того, науковий предмет кібербезпеки важливо впроваджувати не лише в спеціалізованих освітніх закладах, але й у загальноосвітніх навчальних закладах. Інтеграція курсів кібербезпеки в загальну освітню програму дозволяє більшій

кількості студентів отримувати базові знання та навички з цієї сфери, сприяє формуванню загальної грамотності серед населення щодо потенційних загроз та вміння захищати свої особисті дані, що сприяє підготовці більш свідомих громадян, які можуть більш ефективно захищати себе та свої дані в цифровому світі.

Освіта в галузі кібербезпеки створює можливості для студентів та випускників розглядати кар'єру в цій галузі. Зростаючий попит на фахівців з кібербезпеки відкриває широкі перспективи для молодих спеціалістів. Вони можуть працювати в різних галузях, включаючи корпоративну безпеку, урядові структури, фінансову та медичні сфери, сфери енергетики, освіти та сфери інтернету речей – що в свою чергу зачіпляє IoT-технології в енергетиці, системи «розумне місто», медичними IoT-пристрої, безпілотні автомобілі та інше (10 найпопулярніших сфер).

Навчання кібербезпеки сприяє зміцненню цифрового суспільства в цілому. Громадяни, які розуміють загрози та ризики в цифровому середовищі, стають активними учасниками в створенні безпечного та стійкого інтернет-середовища. Вони можуть брати участь у цифровому громадянському суспільстві та впливати на політику безпеки в цифровому просторі.

Порівняння освітніх програм показало наявність спільних та відмінних аспектів у підготовці бакалаврів з кібербезпеки в університетах України та США. Оцінка змісту та вимог до результатів навчання дозволили визначити сильні та слабкі сторони кожної програми. Застосування наукових здобутків та передового досвіду з підготовки фахівців з кібербезпеки в США може допомогти вдосконалити систему підготовки фахівців в Україні. Рекомендується впровадження стандартизації, дуального та змішаного видів навчання, використання новітніх технологій та мотивування професорсько-викладацького складу. Загальний результат дослідження підкреслює необхідність розвитку галузі кібербезпеки, а також вдосконалення підготовки фахівців в Україні з урахуванням міжнародного досвіду та вимог ринку праці (Бистрова, 2017).

Інформаційна безпека завжди була об'єктом вивчення та викладання в контексті різних комп'ютерних дисциплін у вищій освіті з самого початку епохи сучасних обчислювальних систем. Протягом цього часу зростає необхідність в забезпеченні безпеки обчислювальних систем, що постійно посилювалася.

Внаслідок глобальних криз відбулося посилення уваги до безпеки інформаційної інфраструктури, саме так і з'явилася галузь "кібербезпеки", яка викликає міжнародну зацікавленість і підтримку. Еволюція кібербезпеки останнім часом свідчить про її становлення як справжньої академічної галузі, а не лише області навчання для фахівців у певних спеціалізованих сферах. Кібербезпеку можна офіційно визначити як метадисципліну з різними спеціалізованими напрямками, кожен із яких характеризується загальною моделлю компетентності, що сприятиме покращенню розуміння того, як кібербезпека розвивається, і сприятиме створенню стандартів і цілей для різних програм навчання в галузі кібербезпеки.

Навчання кібербезпеки в освітніх інституціях є кроком до створення безпечного, цифрового світу. Допомогає підвищити кіберграмотність, готувати майбутніх фахівців та зміцнювати наше суспільство. Незважаючи на виклики, які стоять перед освітніми закладами, навчання кібербезпеки повинно залишатися пріоритетом. Для подальшого розвитку цієї галузі важливо проводити дослідження та впроваджувати найкращі практики, співпрацювати з галузевими компаніями та розробляти стандарти навчання. Співпраця між освітніми інститутами та індустрією кібербезпеки сприятиме покращенню якості практичного навчання. Слід підкреслити важливість уваги до педагогічних аспектів навчання кібербезпеці. Забезпечення якості підготовки фахівців з кібербезпеки є актуальним завданням. Перспективи розвитку полягають у впровадженні передових педагогічних методик та стандартів забезпечення якості в освітній процес. Це сприятиме підвищенню рівня підготовки фахівців у галузі кібербезпеки та відповідатиме

вимогам сучасного інформаційного суспільства, яке потребує компетентних спеціалістів у цій області для забезпечення безпеки та захисту інформації.

Література

10 найпопулярніших сфер використання інтернету речей. *Blog Imena.UA*. URL: <https://www.imena.ua/blog/top-10-score-iot/>

Parrish, A., Impagliazzo, J., Raj, R., Santos, H., Asghar, M. R., Jøsang at al. (2018). Global perspectives on cybersecurity education for 2030: a case for a meta-discipline. 36-54

Бистрова, Б. В. (2017). Модернізація освітньої програми "Кібербезпека": реалії та перспективи. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія: Педагогіка та психологія*, 2, 22-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmdupp_2017_2_5.

Бистрова, Б. (2017). Основні поняття досягнення та концептуальні засади професійної підготовки фахівців із кібербезпеки. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 8, 58-70.

Що таке кібербезпека - Заходи забезпечення кібербезпеки. URL: <https://dan-it.com.ua/uk/blog/chto-takoe-kiberbezopasnost-mery-obespechenija-kiberbezopasnosti/>